

MIKLÓS PÉTER

BALOGH ISTVÁN ÉS A FÖLDREFORM

Balogh István (1894–1976) – egykori Szeged-alsóközpointi katolikus plébános, később címzetes apát – politikai pályájának csúcspontja a koalíciós évekre esett. 1944 végétől parlamenti képviselő, emellett 1944 decembere és 1947 augusztusa között három kormányfő (dálnoki Miklós Béla, Tildy Zoltán, Nagy Ferenc) mellett miniszterelnökségi államtitkár.¹ Ebben a minőségében az újjászerveződő végrehajtó hatalom egyik meghatározó politikusa. Stratégiai területek – így például a sajtóügyek – tartoztak a hatáskörébe.² Az Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottságának tagjaként ő vizsgálta és terjesztette elő a testületnek azon igénylők ügyét, akik birtokuknak a fölbirtokreformban való igénybevétele alól szerettek volna mentesülni.

* * *

A földreform szükségességéről a koalíciós pártok között nem volt vita. Annak végrehajtásával kapcsolatban azonban már voltak nézeteltérések. A leginkább életképes koncepciót a Független Kisgazdapárt dolgozta ki hosszútávon is fönntartható és fönnmaradó (családi) magántulajdonú paraszti birtokrendszert vizionálva.³ Végül azonban az alapjaiban a Nemzeti Parasztpárt benyújtotta, aztán a kommunisták által is támogatott javaslat került elfogadásra. Ez ugyanis beleillett a Magyar Kommunista Párt akkori agrárstratégiájába: egyrészt rövid távon politikai népszerűségnövekedést hozott az agrárnépesség körében, másrészt jobbra életképtelen kis- és törpebirtokrendszert alakított ki, amelyből (megfelelő eszközök és technológia híján) – remélték joggal a kommunisták – hamar a szövetkezetekbe lép majd az újonnan fölhöz jutott parasztság.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945 márciusában kiadott 600/1945. M.E. számú rendeletével – amelyet az Ideiglenes Nemzetgyűlés az 1945. évi VI. törvény becikkelyezésével kodifikált – határozott a földosztásról. Prioritásként a napszámo-

---

¹ Lásd bővebben: Miklós Péter: *Város, egyház, társadalom*. Szeged, 2004. 156–202.; Miklós Péter: *Vallás, politika, művelődés*. Szeged, 2006. 144–185.; Haas György: *Balogh páter, a huszadik század Fráter Györgye*. Szeged, 2010.

² Miklós Péter: *Balogh István és a sajtóügyek (1944–1945)*. *Belvedere Meridionale*, 2009. 3–4. sz. 53–60.

³ Kovács Tamás: *Egy elfelejtett földreformtervezet 1945-ből*. *Archivnet*. XX. századi történeti források, 2008. 5. sz. – http://www.archivnet.hu/pp_hir_nyomatat.php?hir_id=132 (A letöltés időpontja: 2011. november 19.)

sok, mezőgazdasági cselédek, nagycsaládos szegényparasztok és törpebirtokosok földhöz juttatását jelölte meg. Országszerte mintegy 3 200 földigénylő, illetve földosztó bizottság működött, közel 35 000 taggal. Munkájukat a Veres Péter elnökletével megalakult Országos Földbirtokrendező Tanács koordinálta.

A földreformrendelet végrehajtását elsősorban a kereskedelmi és banktőke birtokainak, az 1 000 katasztrális hold fölötti nagybirtokoknak, s a nyilas, szélsőjobboldali vezetők és háborús bűnösök földjeinek a terhére képzelték el. De az 1 000 hold alatti birtokból is vettek el: az úri birtok 100 holdig, a paraszti birtok 200 holdig maradt tulajdonosánál, de ha tudta igazolni antifasiszta és ellenálló tevékenységét, akkor 300 hold földet is megtarthatott.⁴ A földreform során 3,2 millió hold földet osztottak szét 642 000 igénylő között. Ezzel a föld nélküli és az egy hold alatti földdel rendelkező agrárnépesség aránya 17%-ra csökkent (az 1941-es 46%-ról).

A nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhöz juttatásáról szóló kormányrendelet tizenötödik paragrafusa szerint: „300 kat[asztrális]. holdig mentesül az igénybevétel alól annak az ingatlana, aki a nemzeti ellenállásban és a németellenes szabadságharcban kimagasló érdemeket szerzett. Ennek megállapítása a Nemzetgyűlés politikai bizottságának feladata.”

Mivel az Ideiglenes Nemzetgyűlés csak néhány napot ülésezett (1944 decemberében Debrecenben és 1945 szeptemberében Budapesten), a gyakorlati jogalkotó tevékenységet – mintegy „kis nemzetgyűlésként” – az Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága végezte. Huszonkét tagját a nemzetgyűlési arányoknak megfelelően delegálták a szervezetek: a Független Kisgazdapárt öt, az Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt négy–négy, a Nemzeti Parasztpárt három, a Polgári Demokrata Párt kettő, a függetlenek öt tagot. Hozzájuk csatlakozott huszonharmadikként az Ideiglenes Nemzetgyűlés Elnökségének képviselője.⁵ A – létszámánál fogva könnyebben és gyorsabban összehívható, kizárólag nemzetgyűlési képviselőkből álló – Politikai Bizottság ellenőrizte a kormányt, a front nyugatra húzódásával intézkedett a nemzetgyűlés kiegészítéséről és – 1945 májusa és szeptembere között – döntött az öt parlamenti bizottság (gazdasági, véderő, birtokpolitikai, alkotmányjogi, mentelmi) fölállításáról.⁶

* * *

---

⁴ Vö. M. Somlyai Magda: Szabadulás és magvetés. Az 1945-ös földreform történetéből. Budapest, 1961. és M. Somlyai Magda: Földreform. 1945. Tanulmány és dokumentumgyűjtemény. Budapest, 1965.

⁵ Lásd bővebben: Berényi Sándor: A magyar népi demokratikus állam közigazgatása. 1944–1945. Budapest, 1987. és Palasik Mária: A jogállamiság megteremtésének kísérlete és kudarca Magyarországon. 1944–1949. Budapest, 2000.

⁶ Miklós Péter: A koalíciós évek állama. 1944–1945. In: A magyar állam története. 1711–2006. Szerk. Szabó Pál Csaba. Szeged, 2010. 205–222.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága 1945. március 12-én délután négy órakor tartott második ülésén tárgyalta a földreform ügyét. A kisgazda Balogh István jelezte: az előterjesztés szerint úgy tűnik, hogy a földreform ügye „csak a bizottság kommunista tagjainak javaslata”, noha – mint emlékeztetett az államtitkár – a miniszterelnök is javasolta ugyanezt a kormány azon tagjainak, akik tagjai a Politikai Bizottságnak is.⁷

Révai József erre a Magyar Kommunista Párt nevében elmondta, hogy „nem akarja az elsőbbséget a kommunista párt részére elkönyvelni”.⁸ Üdvözölte a miniszterelnök kérését, s kifejtette álláspontját, hogy a kérdést ne pusztán kormány-, illetve miniszterelnöki rendeletben, hanem törvényben szabályozzák, ezért javasolta az Ideiglenes Nemzetgyűlés összehívását az 1945. március 20. és április 1. közötti időszakban. Erre reagálva a református püspök Révész Imre (pártonkívüli nemzetgyűlési képviselő) és a katolikus pap Balogh István föl hívták a Politikai Bizottság figyelmét, hogy a Révai által említett periódus a keresztény húsvéti ünnepet megelőző nagyhétre esik. Révai ezt figyelembe vette és április első napjaira módosította a tervezett időpontot. Végül a Politikai Bizottság határozata azt javasolta az Ideiglenes Nemzetgyűlés elnökségének, hogy 1945. április 1. és április 5. közé lehetőleg Budapestre hívja össze az Ideiglenes Nemzetgyűlést.⁹ (Erre azonban végül nem került sor.)

A Politikai Bizottság 1945. május 11-i harmadik ülésén Nagy Imre kommunista földművelésügyi miniszter javasolta, hogy a Politikai Bizottság hozzon létre egy albizottságot, amely ezeket az ügyeket vizsgálja, mivel „sem a minisztérium, sem az országos földbirtokrendező tanács ebben a kérdésben a legjobb akarat mellett sem tud javaslatokat tenni a szóban lévő egyének politikai magatartásától, amelynek elbírálására, sem egyik, sem másik szerv nem hivatott és nem is képes”.¹⁰ Balogh István – mint a téma előadója a bizottság részéről – ígéretet tett, hogy a létrehozandó albizottság a Politikai Bizottság következő ülésére előkészíti a beérkezett kérelmeket úgy, hogy „azokat könnyű lesz elbírálni és könnyű lesz állást foglalni”.¹¹

„Ellenállási érdemekre való hivatkozással – azt hiszem – minden nagybirtokos szeretne megtartani magának 300 holdat” – vélte a parasztpárti Kovács Imre.¹² Ezért javasolta, hogy a Politikai Bizottság elé már csak azon személyek ügyei kerüljenek, akik bizonyíthatóan részt vettek az ellenállásban. A Politikai Bizottság végül döntött a földreformmal kapcsolatos kérelmek elbírálásának előkészítését végző albizottság létrehozásáról, amelynek tagjai a pártok delegáltjai. Az öttagú testület „a nemzet-

---

⁷ Magyar Országos Levéltár. Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottságának iratai. XVIII-5. (a továbbiakban: MOL XVIII-5.) Az 1945. március 12-i ülés jegyzőkönyve. 9.

⁸ MOL XVIII-5. Az 1945. március 12-i ülés jegyzőkönyve. 9.

⁹ MOL XVIII-5. Az 1945. március 12-i ülés jegyzőkönyve. 9.

¹⁰ MOL XVIII-5. Az 1945. május 11-i ülés jegyzőkönyve. 30.

¹¹ MOL XVIII-5. Az 1945. május 11-i ülés jegyzőkönyve. 31.

¹² MOL XVIII-5. Az 1945. május 11-i ülés jegyzőkönyve. 32.

gyűlés elnökének elnökletével és Balogh államtitkár úrnak, mint előadónak a bevonásával ezt az átrostálást elvégezné és megfelelő javaslatokkal lépne a politikai bizottság legközelebbi ülése elé”.¹³

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága 1945. június 1-jei negyedik ülésén a földbirtokreformmal kapcsolatos kérelmekkel foglalkozó albizottság már kész javaslatokkal állt elő. A kérelmek előadója Balogh István miniszterelnökségi államtitkár volt. Az alábbiakban néhány eset bemutatásán keresztül igyekszünk érzékelteni a Politikai Bizottságnak a megtartható birtokmaximumot kérelmezőkhöz való viszonyulását.

Pokorny Miklós (1892–1946) kanonok, Győr-belvárosi apátplébános, győri káptalani helynök – amint Balogh István, az előadó fogalmazott – „a legutóbb tragikus körülmények között meghalt Apor Vilmos püspök érdemeire való tekintettel kéri, hogy a püspökség szanyi gazdaságából 300 kat[asztrális]. hold mentesíttessék az igénybevétel alól.”¹⁴ A kérelemben szerepelt, hogy Apor föllépett a nemzetiszocializmus és a fajelmélet ellen, s püspökként „fő feladatának tekintette e veszedelmes tanoknak az ifjúságtól való távoltartását”.¹⁵ Az albizottság azt javasolta a Politikai Bizottságnak, hogy az ügyet tekintse tárgytalannak, hiszen Apor Vilmos már nem él, így a győri egyházmegyei birtok már független az egykori püspök náciellenes tevékenységétől. A Politikai Bizottság így az ügyet nem tárgyalta.

Shvoy Lajos (1879–1968) székesfehérvári megyéspüspök szintén háromszáz katasztrális hold (Székesfehérvárott hét hold szőlő és öt hold gyümölcsös, Sárkeresztúron pedig kétszáznegyven hold szántó) föld fölbirtokreform alóli mentesítését kérte. Balogh páter ismertette, hogy Shvoyt a nyilas uralom alatt letartóztatták és rendőrhatalósági őrizet alá helyezték, s hogy a főpap semmilyen módon nem volt hajlandó együttműködni a nemzetiszocialistákkal. Az albizottság javaslatára a Politikai Bizottság helyt adott a székesfehérvári püspök kérelmének.¹⁶

Shvoy Lajos az 1960-as évek közepén írt önéletrajzában – utalva a földreformrendelet tizenötödik paragrafusára – a következőket írta: „Ez a kimagasló érdem¹⁷ az volt, hogy Mindszenty – akkori veszprémi püspök – vezetésével egy memorandumot dolgoztunk ki az öcsém¹⁸ bevonásával, amelyben azt kértük, hogy a magyar

¹³ MOL XVIII-5. Az 1945. május 11-i ülés jegyzőkönyve. 32.

¹⁴ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 26.

¹⁵ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 27.

¹⁶ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 28–27.

¹⁷ Vö. 600/1945. M.E. számú rendelet 15. paragrafus: „300 kat[asztrális]. holdig mentesül az igénybevétel alól annak az ingatlana, aki a nemzeti ellenállásban és a németellenes szabadságharcban kimagasló érdemeket szerzett.”

¹⁸ Shvoy Kálmán (1881–1971) altábornagy, 1923-tól 1926-ig a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke, 1935 és 1939 között országgyűlési képviselő. A koalíciós években a Független Kisgazdapárt szegedi szervezetében politizált (egy ideig a helyi elnökségnek is tagja volt). Vö. Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékiratai. 1918–1945. S. a. r., bev., jegyz.: Pernecki Mihály. Budapest, 1983.

hadsereg vonuljon vissza és védje a Dunántúlt és az ott összehajtott rengeteg állatot. A memorandumot magam vittem fel Szálasihoz, és leadtam sok nehézség után Szöllősi miniszterelnöknek¹⁹, aki elolvastván azt éktelen dühös lett.”²⁰

A külföldön tartózkodó Montenuovo Nándor herceg (1888–1951) nevében felesége nyújtott be kérelmet, hogy németbólyi birtoka mentesüljön a fölreform intézkedési alól. Mint az indoklásban szerepelt, Montenuovót a nyilas hatalomátvétel után a pécsi Mecsek Szállóban tartották őrizet alatt, később elengedték és kérték, hogy – mint a felsőház tagja – vegyen részt a törvényhozás ülésén. Amikor ezt nem tette meg, letartóztatták és Sopronkőhidára hurcolták. Az albizottság úgy vélte – olvasható Balogh előterjesztésében –, hogy „ha bebizonyítást nyer, hogy ez megfelel a valóságnak, akkor sem üti meg azt a mértéket, amit kimagasló cselekménynek minősíthetünk”.²¹ A Politikai Bizottság elutasította a kérelmet. Az első világháborút végigharcoló – egykori huszártiszt – herceg hat évvel később márianosztrai fogolyként hunyt el.

Berczelly Jenő nyugalmazott igazságügyi államtitkár – akinek ezerötszáz holdas birtoka volt Bercel határában – arra hivatkozott, hogy gazdaságának készletét nem adta át a német haderőnek, ennek eredményeként aztán az teljes egészében a Vörös Hadsereg kezére kerülhetett. Az egykori államtitkár azt is előhozta, hogy ha földjeit fölosztotta volna felesége és három gyermeke között, akkor mindenki megtarthatta volna száz–száz holdat, s így ötszáz hold maradhatott volna a család kezén, ezzel szemben a földreform után mindannyiuknak együtt legföljebb száz. Mivel az ellenálló tevékenységét nem tudta bizonyítani (véltetően nem is fejtett ki ilyet), és érvelésének második része is abszurd volt, Beczelly kérését az albizottság javaslatára a Politikai Bizottság elutasította.²²

Balogh István Mindszenty József veszprémi püspök kérelménél Schiberna Ferenc egykori Veszprém vármegyei nyilas főispánnak a főpapot rendőrhatalósági őrizet alá vonó határozatából olvasott részleteket.²³ Majd hozzátette: „Az albizottság e kérdésben nem tudott egyhangú álláspontot elfoglalni. Ezért azt a határozatot mondtuk ki, hogy nyitva hozzuk ide a kérdést és itt maga a politikai bizottság döntse el, hogy azok a cselekmények, amelyeket itt felolvastam²⁴, amelyekkel a kormánybiztos főis-

---

¹⁹ Helyesen: miniszterelnök-helyettesnek. Szöllősi Jenő (1893–1946) nyilas politikus. Makói patikus, 1939-től a város országgyűlési képviselője. Szálas Ferenc kormányában (1944. október–1945. március) tárca nélküli miniszter és miniszterelnök-helyettes.

²⁰ Shvoy Lajos: Önéletrajz. Szerk., bev., jegyz.: Mózesy Gergely. Székesfehérvár, 2002. 101.

²¹ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 29.

²² MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 61.

²³ Vö. Balogh Margit: Mindszenty József veszprémi püspök nyilas fogságban. In: Újragondolt negyedszázad. Tanulmányok a Horthy-korszakról. Szerk. Miklós Péter. Szeged, 2010. 233–248.

²⁴ Míserint 1944. november 27-én Mindszenty a német katonai beszállásolást megakadályozta, „hatósági közeg elleni erőszakot követett el”, majd „tüntető felvonulás szervezésével a lakosság felkeltését kísérelte meg”. MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 62.

pán²⁵ őt vádolja, elegendők-e, ellenállásnak számítanak-e vagy sem.²⁶ A jegyzőkönyv szerint ekkor több „Igen!” fölkiáltás hangzott az ülésteremben.

Mindszenty bátor náciellenes tevékenységét elismerve az Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága támogatta a püspök kérelmét. Rákosi Mátyás ekkor megkérdezte: „Nem lehetne-e kimondani, hogy ez az eset nem lehet precedens?”²⁷ Tildy Zoltán ezt ellenezte, mivel: „két püspöki javadalmi földet hagytunk meg az ott szolgáló püspökök érdemeire való tekintettel.²⁸ Nekem is van egy kis darabka földem és tisztelettel bejelentem, hogy lelkesízi javadalmi földet hagyjanak meg számomra.”²⁹ Mindszenty egyébként emlékirataiban így fogalmazott a földreformról: „A földreformmal kihúzták az egyházi intézmények alól az anyagi alapot.”³⁰

Desseffy Gyula gróf (1909–2000) királytelki birtokából háromszáz hold mentesítését a szociáldemokrata Szakasits Árpád és kiscgazda Tildy Zoltán kérelmezte. Azzal indokolták, hogy Desseffy – aki ebben az időben a Független Kiscgazdapárt sajtófőnöke volt, majd nem sokkal később parlamenti képviselője lett – a *Kis Újság* című lap (a kiscgazdapárt országos terjesztésű újságja) engedélyét 1944. március 19-én a német megszállás napján „visszaadta azzal a megjegyzéssel, hogy Magyarország függetlensége megszűnt és az elkövetkezendő szolgarezsimnek nem óhajt lapot szerkeszteni”.³¹ 1944–45-ben politikai kiállása miatt mind a Gestapo, mind a nyilas államhatalom üldözte. A szintén kiscgazda Balogh István által előterjesztett anyagot a bizottság támogatta. Ugyancsak mentesült Teleki Géza gróf (1911–1983) – az Ideiglenes Nemzeti Kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere – ponyvadásztjai birtokából háromszáz hold. Kelemen Krizosztom (1884–1950) pannonhalmi bencés főapát kérését viszont elutasították.³²

Az 1945. június 1-jei ülésen Erdei Ferenc, a Nemzeti Parasztpárt által jelölt – kriptokommunista – belügyminiszter kijelentette: „Vannak olyan kérvények, amelyek egyáltalán nem hivatkoznak politikai érdekekre [...] A gazdasági- és szakkérdések számunkra nem érdekesek.”³³ Erdei arra utalt, hogy több kérelemben a mintagazdaság jelleg és funkció szerepelt indokként a mentesítéshez.³⁴ Balogh erre a kö-

---

²⁵ Schiberna Ferenc Veszprém vármegyei nyilas főispán.

²⁶ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 62.

²⁷ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 62.

²⁸ Shvoy Lajos székesfehérvári és Mindszenty József veszprémi püspökök esetében. Fontos hangsúlyozni, hogy mindkét esetben egyházmegyei földbirtokról van szó, nem pedig magántulajdonról!

²⁹ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 62. Felkiáltások: „Helyes!”, „Meg fogja kapni!”, „Ez jár!”

³⁰ Mindszenty József: Emlékirataim. Vaduz, 1988. 71.

³¹ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 63.

³² MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 63–64.

³³ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 52.

³⁴ Vö. 600/1945. M.E. rendelet 16. paragrafusa.

vetkezőket mondta: „Kérem, itt nagy dolgokról van szó és a látszatát is szeretném elkerülni annak, hogy talán könnyelműen bíráltunk el valamit és éppen a könnyelműség miatt esett el valaki egy jogtól, amelyet a demokrácia is meg akar neki adni. Ezért a legaprólékosabban bíraltuk el e kérdéseket, természetesen mindig az igazság érdekében.”³⁵ Erdei határozottan megismételte „Akkor is csak a politikai érdemeket vizsgáljuk.”³⁶

* * *

Zsedényi Béla, az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Politikai Bizottságának elnöke 1945. július 28-án 1323/1945. E. számmal levelet írt Nagy Imre földművelésügyi miniszternek, amelyben tájékoztatta, hogy a bizottság az 1945. július 21-ig „benyújtott mentesítési kérelmek közül 95 ügyet letárgyalt, abból 14 esetben a kérelemnek helyet adott, 11 esetben megállapította, hogy annak elbírálására nem illetékes és ezért úgy rendelkezett, hogy ezeket a kérelmeket Miniszter Úrhoz, illetőleg az Országos Földbirtokrendező Tanácshoz további eljárás céljából átteszi, 70 esetben pedig elutasította a kérelmet.”³⁷

Balogh István már az 1930-as évektől sürgette a földbirtokreformot, valamint a szegényparaszti és mezőgazdasági cseléd réteg földhöz juttatását. Akkoriban a Szeged környéki tanyavilágban – ahol lelkészként szolgált – informális mezőgazdasági tanfolyamokat szervezett és létrehozta az ellenzéki Független Kisgazdapárt helyi csoportját.

Balogh 1944 végétől vezető kisgazda politikusként, miniszterelnökségi államtitkárként mind a saját, mind a pártja nevében kiállt a földreform szükségessége mellett. 1945 februárjában a kormány több tagjával Szegeden járt, hogy beszámoljanak addigi munkájukról a Szegedi Nemzeti Színházban tartott nagygyűlésen. Ekkor elmondott beszédében Balogh többek között hangoztatta annak a fontosságát, hogy a föld azok kezébe kerüljön, akik megművelik, de – és ezzel csak a főnálló helyzetet ismertette – nem adhatnak több földet, mint amennyi van. A helyi sajtó tudósítása szerint az államtitkár szólt még a munka fontosságáról is, s kérte, hogy ne maradjon föld megműveletlenül. Elmondta: tizenkét évig tanyán élt és látott már csodákat ott, ahol a munkabírás és a föld szeretete fűtötte Szeged-alsótanya népét. A munkán kívül – fejezte be Balogh páter – még az Úristen segítsége és áldása szükséges ahhoz, hogy a föld kenyeret adjon.³⁸

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés ülészeit között jelentős feladatokat ellátó Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága tagjaként Balogh István előadója volt a föld-

---

³⁵ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 52.

³⁶ MOL XVIII-5. Az 1945. június 1-jei ülés jegyzőkönyve. 52.

³⁷ MOL XVIII-5. Az 1945. július 21-i ülés jegyzőkönyve. Melléklet. 54–55.

³⁸ Délmagyarország, 1945. február 20.

reform alóli mentességet igénylők ügyeinek, valamint koordinálta az ezen ügyek előzetes vizsgálatára és véleményezésére létrehozott albizottság munkáját. Nagy Imréről, mint az Ideiglenes Nemzeti Kormány földművelésügyi miniszteréről így írt az 1960-as években: „Első nagy cselekedete volt a földreform. Ez normális menetűnek indult. Az egyház is beleesett, de nem az egyház ellen irányult.”³⁹

---

³⁹ Balogh István – Balogh páter – visszaemlékezései. [1960-as évek első fele] Kézirat. Borovi József (1917–2005) egyháztörténész hagyatékából őrzi a Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség (Budapest, Pannonhalma, Szeged).